

Список використаної літератури

1. Миценко І.М. Забезпечення життєдіяльності людини в навколишньому середовищі/ І. М. Миценко. – Кіровоград, 1998. – 292с.
2. Депутат О.П., Цивільна оборона. Навчальний посібник/ О.П. Депутат, І.В. Коваль, І. С. Мужик /За ред. полковника В.С.Франчука. – Львів: Афіша, 2000. – 336 с.
3. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник/ В. Ц. Жидецький. – Вид. 3-є, перероб. і доп.– Львів: УАД, 2006. – 336 с.
4. Экологическая оценка и экологическая экспертиза /В.Н. Виниченко, С.Д. Дайман, Я.П. Молчанова, М.В. Хотулева, О.М. Черп. – 3-е изд. – М.:АСТ, 2001. – 378 с.

ЗАКОНОДАВЧА БАЗА В ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ: СУЧАСНИЙ АСПЕКТ

Назаренко Ю. С.
м. Полтава.

Анотація. У статті описана законодавча база з безпеки життєдіяльності, подано перелік основних нормативно-правових актів у цій галузі.

Ключові слова: законодавча база, нормативно-правові акти, безпека життєдіяльності.

Законодавство України про охорону праці – це система взаємопов'язаних законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері реалізації державної політики щодо соціального захисту її громадян у процесі трудової діяльності. До законодавчої бази з охорони праці належать:

1. Конституція України
2. Закон України "Про охорону праці"
3. Кодекс законів про праці України
4. Кодекс цивільного захисту України
4. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності"
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я
6. Закон України «Про використання ядерної енергії і радіаційну безпеку»
7. Державні міжгалузеві і галузеві нормативні акти (стандарти, інструкції, правила, норми, положення, статuti та інші.)

Законодавство України про охорону праці базується на конституційному праві всіх громадян України на належні, безпечні і здорові умови праці, гарантовані статтею 43 Конституції України(1996 р.). Інші найважливіші конституційні права громадян України викладені у наступних положеннях:

- «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» (ст. 3);
- «Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється» (ст.43);
- «Кожен, хто працює, має право на відпочинок» (ст. 45);
- «Громадяни мають право на соціальний захист» (ст.46);
- «Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди» (ст. 50).

Наведені статті Конституції забезпечують громадянам України право на працю, яку вони вільно вибирають; на щотижневий відпочинок і щорічну оплачувану відпустку; скорочений робочий день щодо окремих професій і виробництв; скорочену тривалість роботи у нічний час; матеріальне забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, втрати роботи з незалежних від них обставин, за старістю та інших випадках, які передбачені законом.

Конституційні права громадян в Україні реалізуються шляхом виконання вимог ряду законів про працю.

Найважливіші питання з охорони праці викладені у Законі України «Про охорону праці» і у Кодексі законів про працю (КЗпП) та Кодексі цивільного захисту України.

Закон України «Про охорону праці», прийнятий у 1992 році, вперше не лише в Україні, а й на теренах колишнього СРСР став таким правовим актом, який на відміну від попередніх норм охорони праці, орієнтує законодавство на захист інтересів громадянина, віддаючи перевагу у цій важливій сфері правовому регулюванню на відміну від адміністративного, що існувало раніше. У листопаді 2002 р. Верховна Рада України прийняла нову редакцію цього закону. Закон «Про охорону праці» відповідає діючим конвенціям і рекомендаціям Міжнародної організації праці, іншим міжнародним правовим нормам у цій галузі.

Кодекс законів про працю (КЗпП) – головний документ, який регулює трудові відносини працівників всіх категорій і спрямований на охорону трудових прав працюючих. Він був затверджений в грудні 1971 р. До нього неодноразово вносилися зміни і доповнення. Правове регулювання охорони праці у ньому здійснюється главою XI «Охорона праці» та нормами щодо охорони праці, які містяться в багатьох статтях інших глав КЗпП України: «Трудовий договір», «Робочий час», «Час відпочинку», «Праця жінок», «Праця молоді», «Професійні спілки», «Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю». Основні вимоги закону:

- «Створення безпечних й нешкідливих умов праці на всіх підприємствах» (ст. 153);
- «Власник або уповноважений ним орган забезпечують безпечні і нешкідливі умови праці» (ст. 153);
- «Власник або уповноважений ним орган забезпечують систематичне проведення інструктажу (навчання) працівників з питань охорони праці, протипожежної охорони» (ст. 153);
- «Проектування виробничих об'єктів, розробка нових технологій, виробів виробництва та ін. повинні проводитися з урахуванням вимог щодо охорони праці» (ст. 154);
- «Власник, який створив нове підприємство, зобов'язаний одержати від органів державного нагляду за охороною праці дозвіл розпочати роботу» (ст. 155);
- «Виготовлення і передача у виробництво зразків нових машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, а також впровадження нових технологій без дозволу органів державного нагляду за охороною праці забороняється» (ст. 156);
- «Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний вживати заходів щодо полегшення умов праці працівників, впровадження прогресивних технологій, досягнень науки і техніки» (ст. 158);
- «Державні міжгалузеві та галузеві нормативні акти з охорони праці – це правила, стандарти, норми, положення, інструкції та інші документи, яким надано чинність правових норм, обов'язкових для виконання» (ст. 157);
- інші статті Закону.

В доповнення до Закону від 15 грудня 1993 р. був прийнятий Закон України "Про внесення змін і доповнень, що стосуються охорони праці, до Кодексу законів про

працю України".

Насьогодні триває робота над новим Трудовим кодексом, який має замінити діючий ще з радянських часів Кодекс законів про працю.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» було прийнято у 1999 р. Цей закон визначає правову основу, економічний механізм та організаційну структуру загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які призвели до втрати працездатності або загибелі людини на виробництві.

Кодекс цивільного захисту України, прийнятий 2 жовтня 2012 року, введений у дію з 1 липня 2013 року, замінив собою низку законів, у тому числі: «Про Цивільну оборону України», «Про пожежну безпеку», «Про загальну структуру і чисельність військ Цивільної оборони», «Про війська Цивільної оборони України», «Про аварійно-рятувальні служби», «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру», «Про правові засади цивільного захисту. Цей Кодекс регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів влади, права та обов'язки громадян, підприємств, установ та організацій.

Згідно з Кодексом: «цивільний захист — це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період». На момент прийняття Кодекс містив 140 статей і чотири прикінцевих/перехідних положення, об'єднаних у 12 розділів.

Законом України «Основи законодавства про охорону здоров'я»(1992р.) визначаються правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулюються суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення гармонійного розвитку фізичних і духовних сил, високої працездатності і довголітнього активного життя громадян, усунення факторів, що шкідливо впливають на їх здоров'я, попередження і зниження захворюваності, інвалідності та смертності, поліпшення спадковості. Згідно цього закону: «**охорона здоров'я** - система заходів, які здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, закладами охорони здоров'я, медичними та фармацевтичними працівниками і громадянами з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя».

Насьогодні МОЗ Україні розробив Концепцію з реформування охорони здоров'я. Це рамковий документ, який визначає цілі, яких ми хочемо досягти в цій сфері. Для того, щоб перекласти ці наміри в конкретні дії, групою експертів розроблено Національну стратегію побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2025 р. Триває обговорення можливих моделей медичного страхування громадян. Конкретні вимоги охорони праці до виробничого середовища, обладнання, устаткування, порядку ведення робіт, засобів захисту працюючих, порядку навчання працюючих тощо регламентуються відповідними нормативно-правовими актами, які розробляються у відповідності з законодавством про охорону праці і становлять нормативно-технічну базу охорони праці.

Нормативно-правовий акт – це офіційний документ компетентного органу державної влади, яким встановлюються загальнообов'язкові правила (норми).

Опрацювання та прийняття нових, перегляд і скасування чинних НПАОП здійснює Держгірпромнагляд (Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України) за участю професійних спілок і

Фонду соціального страхування від нещасних випадків та за погодженням з іншими органами державного нагляду за охороною праці. НПАОП можуть бути міжгалузевими і галузевими.

НПАОП переглядаються в міру впровадження досягнень науки і техніки, що сприяють поліпшенню безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, але не рідше одного разу на десять років. НПАОП поширюються також і на сферу трудового і професійнонавчання. Вони є обов'язковими для виконання у виробничих майстернях, лабораторіях, цехах, на дільницях та в інших місцях трудового і професійного навчання, облаштованих у будь-яких навчальних закладах. До учнів і студентів, які проходять трудове і професійне навчання (виробничу практику) на підприємствах під керівництвом їх персоналу, застосовується законодавство про охорону праці у такому ж порядку, що й до працівників підприємства.

Затверджені НПАОП підлягають включенню до Державного реєстру нормативно-правових актів з охорони праці (Реєстру НПАОП).

Реєстр НПАОП – це банк даних, який складається і ведеться з метою забезпечення єдиного обліку та формування відповідного інформаційного фонду цих актів.

У Реєстрі НПАОП кожному нормативному акту присвоєно відповідне позначення (код) – для можливості машинного обліку, ефективного зберігання і зручності користування ним. Кодове позначення складається з абrevіатури НПАОП і трьох груп цифр:

НПАОП ХХ.Х-Х.ХХ-ХХ (далі повна назва нормативно-правового акта).

Перша група цифр (ХХ.Х) вказує вид економічної діяльності, на який поширюється цей документ – розділ (перші дві цифри) і група (- третя цифра) відповідно до Державного класифікатора України ДК 009-96. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД). Якщо НПАОП поширюється на всі або декілька видів економічної діяльності, у коді зазначається 00.0. У другій групі цифр (Х.ХХ) – перша цифра означає вид нормативного акту (1 – правила, 2 – переліки, 3 – норми, 4 – положення, 5 – інструкції, 6 – порядки, 7 – інші документи), дві наступні – порядковий номер нормативного акту у межах цього виду в порядку реєстрації. Останнє двозначне число (ХХ) – рік затвердження нормативного акту.

З 1993 р. в Україні було розроблено і впроваджено ряд державних стандартів України (ДСТУ):

- ДСТУ 2272 – 93 «Пожежна безпека. Терміни та визначення»;
- ДСТУ 3038 – 95 «Гігієна. Терміни та визначення основних понять»;
- ДСТУ 2293 – 99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять» та інші.

Список використаної літератури

1. Аліпова А. Л., Білоусов В. М. Використання об'єктів інтелектуальної власності в рекламі / А. Л. Аліпова, В. М. Білоусов // Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки (16 травня 2013 р.). – К.: Комп'ютерпрес, 2013. – С. 331-334.
2. Байлема Т. М., Таранюк К. М., Фаренюк О. П. Основні проблеми захисту авторських прав в мережі інтернет та самозахист [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org>
3. Бахрах Д. Н. Административное право: Учебник Д. Н. Бахрах. – М.: Изд-во БЕК, 1996. – 698 с.
4. Берестова І. Е. Способи самозахисту цивільних прав: окремі аспекти

[електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal>
5. Божкова В. В. Реклама та стимулювання збуту: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. В. Божкова, Ю. М. Мельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 200 с.

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Удовченко В.М.
м. Полтава*

Вступ. ХХІ століття принесло людям не тільки досягнення в різних технічних областях, а і проблеми. Зміна клімату, порушення екологічного стану, хвороби – все це певним чином відображається на житті та здоров'ї людей. Але так чи інакше одні катаклізми породжують інші і залишають свій відбиток.

Актуальність. В останні десятиліття нашого століття різко зросла чисельність аварій, катастроф, дорожньо-транспортних пригод, у яких гине або втрачає здоров'я чимала кількість людей. За даними ВООЗ смертність внаслідок нещасних випадків займає третє місце у світі після серцево-судинних та онкологічних захворювань. Якщо від загальних захворювань вмирають переважно літні люди, то від нещасних випадків гине працездатна молодь. Статистика свідчить про те, що травматизм є основною причиною смерті людей у віці від 15 до 41 року [2].

Суспільство зазнає значних втрат у вигляді людських жертв, збитків від аварій, катастроф, стихійних лих. Бурхливий науково-технічний прогрес сприяв не тільки підвищенню виробництва, росту матеріального добробуту та інтелектуального потенціалу суспільства, але й значно підвищив можливість аварій великих технічних систем. Разом з тим, економічні, духовні, релігійні, етнічні та інші суперечки спричинили в цей період велику кількість війн та збройних конфліктів [3].

Отже, проблема безпеки життєдіяльності людини в умовах сучасної України набула особливої гостроти і актуальності. Щодня ми наражаємо наше життя на ризики через недотримання елементарних правил безпеки, перш за все, у побуті.

Виклад основного матеріалу. Безпека людини – це об'єктивний стан і суб'єктивне відчуття фізичної, майнової (матеріальної), соціальної, психологічної, духовної і моральної захищеності людини, її прав і свобод. Людина перебуває в безпеці, коли вона, її права і свободи надійно захищені (забезпечені, гарантовані). Інакше кажучи, саме права і свободи людини та їх гарантії і забезпечують її безпеку. Адже права людини притаманні їй природі, без них вона не може існувати як людська істота [5].

Далай Лама писав: «Усі люди є живими істотами – всі ми бажаємо досягти щастя та уникнути страждань. Наше бажання здоров'я, повного фізичного і психічного благополуччя є природним, тому що кожен намагається бути здоровим і не хворіти. Внаслідок цього, здоров'я – це не лише питання особистого інтересу, але й загальна турбота, у відношенні якої у кожного є свої обов'язки» [4, с. 178].

Особиста (або фізична) безпека характеризує стан фізичної недоторканості, цілісності людини. Особиста безпека витікає з прав людини на життя, свободу, захист від тортур та жорстокого поводження. Концепція особистої безпеки людини як захисту від насилля була запропонована урядом Канади (у межах «вузького» підходу до визначення загроз безпеці людини). «Вузький» підхід трактує безпеку людини прагматично як захищеність від загрози застосування фізичного насилля. У якості заходів зменшення насилля адвокати цього підходу пропонують механізми запобігання